

Racionálně emoční terapie Ellise

Kristýna Klopanová, 3.APA

Racionálně emoční terapie

- Je typ kognitivně behaviorální terapie
- Vytvořil ji psycholog Albert Ellis v 50. letech
- Známa též jako REBT
- Zdůrazňuje vliv přesvědčení a názorů při vzniku a léčení neurotického chování
- Je zaměřena na pomoc klientům změnit iracionální přesvědčení

Racionální emoční terapie

- Je to psychoterapeutický systém, který lidi učí, že za jejich reakce projevující se v chování a za emoční reakce na životní události jsou odpovědné převážně jejich přesvědčení.
- Základní kámen racionálně emoční terapie vyjádřil stoický filozof Epiktetos: „Lidé nejsou zneklidňováni věcmi, ale svým pohledem na ně.“
- Racionálně emoční terapie učí klienty dívat se nejprve dovnitř a prozkoumávat svůj pohled na události a teprve potom obrátit svou pozornost ven a hledat způsoby, jak změnit nepříznivý dopad těchto událostí.

Model ABCDE emočních problémů a změny

- Tento model je hlavním bodem teorie a praxe racionálně emoční terapie.
- Zasazuje do něj každý problém, a model ABCDE je tak vodítkem pro terapeuty a slouží výuce klientům.
- Model se skládá z těchto částí:
- **Situace** = to, co se stalo, děje se, nebo se bude dít.
- **Rozhodující A** = to, co klienta nejvíce zneklidňuje.
- **iB** = iracionální přesvědčení (v angličtině belief). Tato přesvědčení se nazývají iracionálními, protože hodnotí spouštěcí událost neměnným a přehánějícím způsobem.
- **C** = emoční důsledky a důsledky projevující se v chování. Tyto narušené pocity a neúčinné chování jsou z velké části určovány klientovými iracionálními přesvědčeními o události.
- **D** = zpochybňování. Zahrnuje zpochybnění iracionálních přesvědčení v B, která do značné míry způsobují emoční a behaviorální reakce klienta v C.
- **E** = nový a účinný náhled a životní postoj.

Cíl modelu ABCDE

- Podstatné je naučit klienty, že B, a nikoliv A, do značné míry určuje C, jinak budou vidět řešení svých emočních problémů spíše ve změně událostí v A než ve zpochybnění přesvědčení v D.

Příklad modelu ABCDE

- Situace = „Příští týden povedu seminář.“
- Rozhodující A = „Možnost, že budu mít výpadek, když mi posluchači budou klást otázky, a já budu v jejich očích vypadat hloupě.“
- iB = „Když mi budou klást otázky, nesmím mít okno, protože když se to stane, posluchačům se potvrdí, že jsem hloupý.“
- C = úzkost a nadměrná příprava.
- D = „Doufám, že nebudu mít okno, ale nemohu zaručit, že se to nestane, nebo požadovat, aby se to nestalo. Když budu mít výpadek, bude to kvůli mé nervozitě, nikoli proto, že jsem hloupý, i kdyby si posluchači mysleli něco jiného.“
- E = klient nyní přijímá úskalí vedení semináře a nebojí se jich; na základě těchto seminářů neposuzuje sebe, ale posuzuje jen svůj výkon, který chce zlepšit.

Neměnná a přehánějící přesvědčení

- Racionálně emoční terapie předpokládá, že v jádru psychických poruch se nacházejí bezpodmínečná a strnulá, neměnná přesvědčení o tom, co člověk musí a co by měl.
- Na přesvědčení o tom, co člověk musí a co by měl, se můžeme dívat jako na nároky, které klademe na sebe, na druhé lidi a na svět.

Tři hlavní přehánějící způsoby reagování

- **1. Přehánění „strašnosti“** – popisování negativních událostí jako tak strašných, že už nemůže být nic horšího a z těchto událostí nemůže nikdy vzejít nic dobrého, například: „Je strašné žít sám. Radši bych byl mrtvý.“
- **2. Nízká schopnost snášet nepříznivé okolnosti** (nízká frustrační tolerance – NFT), neschopnost snášet frustraci nebo nepohodu v životě, a vyloučení možného štěstí, dokud tyto podmínky budou trvat, například: „Nesnesu tvrdnout den co den v těch zatracených dopravních zácpách!“ NFT se popisuje také jako stav „to nemůžu vydržet.“
- **3. Znehodnocování sebe, druhých lidí a života.** Týká se připisování celkového negativního hodnocení sobě nebo druhým lidem, jako by konkrétní případ představoval „skutečné já“ a jako by byl daný případ skutečným zástupcem celkových životních podmínek, například: „Nedostal jsem tu práci, to znamená, že jsem neúspěšný člověk.“ „Jsi mizera, když jsi mi dal tu práci navíc.“ „Život je na nic, když je ke mně tak nespravedlivý.“

Komu je racionálně emoční terapie určena?

- Je určena pro všechny, kdo si uvědomují, že jejich život by mohl mít zcela jiný rozměr, jsou si toho vědomí a chtějí to změnit.
- Okruh problémů, jež lze racionálně emoční terapií řešit, je prakticky neomezený.
- Souvisí vždy s tím, kde je emoční zátěž.
- Pomáhá odstranit vzniklou emoční zátěž, která se většinou již odráží i ve fyzickém těle, pokud není dlouhodobě řešena.
- Odstraňuje hluboká psychická traumata, (pocity samoty, oddělenosti, bezvýznamnosti, nelásky, porážky, nespravedlnosti, apatie, rezignace) nebo s lehkostí sobě vlastní zkvalitňuje život víceméně spokojených lidí.
- Působí do hloubky a přináší výsledky.

Možné iracionální myšlenky rodičky

- **Absolutistické** – rodička má strach z neúspěchu, cítí smutek při chybování; hněv, když něco nezvládne, radost pouze, když něco zvládne (musím být dokonalá, musím být silná, musím všechno zvládnout, nesmím dělat chyby,...)
- **Katastrofické** – rodička se podceňuje, má strach, že nebude přijímána (nikdy nemohu vyhovět požadavkům jiných, nezvládnou to, určitě udělám něco špatně, určitě se mi budou smát, budou na mě zlý,...)
- **Racionalizující** – rodička popírá své emoce (za tohle, co se vše děje mohou druzí; prostě jsem už taková; stejně je to všechno už jedno, nedá se s tím nic dělat,...)

Snížení iracionálních myšlenek metodou REBT

- **Modelování** – při této metodě se PA ptá rodičky na osobnost, mající vlastnosti, které jí chybí. Jde o vzor, který je následně uváděn jako dobrý příklad alternativního chování.
- **Racionálně emoční imaginace** – v rámci emocí se uplatňuje nejvíce. Jde o to, aby si rodička představila nějakou nepříjemnou situaci, které se bojí, vyvolává jí to škodlivé emoce oproti konstruktivním. Snahou je v představě nahradit nekonstruktivní emoci za přijatelnější, odpovídající situaci. V představě se snažíme s rodičkou nejdříve projít aktuální problémovou situaci s důsledkem oné nekonstruktivní emoce, teprve poté vyvineme snahu k imaginativnímu přerámování emoce.

Kognitivně-behaviorální terapie v porodnictví

- Klinický psycholog provádějící tuto terapii by měl mít absolvovaný akreditovaný výcvik a měl by být zkušený.
- Tato terapie vychází z předpokladu, že rodička nereaguje přímo na podněty z okolí, ale na jejich kognitivní reprezentace.
- Není to podnět (například stahy v břiše), co vyvolává určité chování (útěk, únik, křik), ale význam, který rodička tomuto podnětu přisoudí (např. „něco je špatně, zemřu“); tento význam pak vede k napětí a zvýšení porodní bolesti.
- Indikací k individuální či skupinové KBT v období těhotenství je zvýšená úzkost, strach z porodu a bolesti či jiné závažné emoční problémy.
- Psychoterapie má za cíl naučit těhotnou ženu vidět problém z jiného úhlu pohledu (sebereflexe) a změnit postupy spojené s cílovým problémem.

Techniky v KBT

- Mezi KBT techniky, které se užívají v přípravě na porod a porodní bolesti, patří například edukace, sebeinstruktáž, modelování a hraní rolí, řešení problémů.
- Techniky KBT užívané při porodu mají za cíl odvrátit pozornost od bolesti a snížit úzkost a strach.

Sebeinstruktáž

- Metoda, která vychází z poznatků, že jednání a emoce jsou v určité situaci ovlivněny tím, co si člověk zrovna říká.
- Ve chvíli, kdy se rodiče vybaví negativní myšlenky, zkoušíme ji nasměřovat, aby se soustředila na to, co si říká. Například: „Co když budu mít opravdu postižené dítě?“, vzápětí naskakují myšlenky „to bude strašné, to nezvládnou, nevydržím čekat na výsledek, co budu dělat.“
- Místo těchto obvyklých reakcí postupně učíme ženu, nabízet si nové odpovědi.
- Zaměřujeme se přímo na daný problém a snažíme se na něj pohlížet z nového úhlu pohledu.
- Musíme dodávat rodiče odvahu!
- Například: „Proč bych čekání na výsledek neměla vydržet? To přeci zvládnou, není to tak dlouho, to rychle uteče, přečtu si mezitím knížku, kterou už chci tak dlouho číst.“
- Žena si nesmí klást moc velké cíle, být na sebe přísná. Měla by se pochválit i za drobné úspěchy.

Kognitivní intervence

- Z pohledu KBT ve smyslu edukace při přípravě na porod zmírňuje nejistotu, zatímco odvedení pozornosti od bolesti zmírňuje zaměření se na bolest.
- Mezi techniky odvrácení pozornosti patří pasivní techniky (sledování TV, poslouchání hudby, audioanalgezie a další) a relaxační metody.
- Další možností odvrácení pozornosti od bolesti je soustředění se na konkrétní věc (bod), popis věcí v místnosti, přehrávání příjemných scénářů atd.
- Odvrácení pozornosti pomáhá zvládat krátkodobě bolest a má úlevový efekt.
- Čím více je nutné se na úkol koncipovaný k odvrácení pozornosti soustředit, tím vyšší je úleva od bolesti.
- Čím větší je schopnost rodičky odvrátit pozornost, tím je tato metoda efektivnější.

Video ke KBT

○ <https://www.youtube.com/watch?v=vsyscUP9nAk>

Zdroje

- https://books.google.cz/books?id=Gsd0CAAQBAJ&pg=PA47&lpg=PA47&dq=kognitivně+behaviorální+terapie+metody+v+porodnictví&source=bl&ots=3zZQZAslc1&sig=ACfU3U3ll5c_G79U2kL3FRfFgVbhflGwsg&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwjeyL6D8cToAhUSDuwKHYwWDuAQ6AEwAnoECAgQAQ#v=onepage&q=kognitivně%20behaviorální%20terapie%20metody%20v%20porodnictví&f=false
- <https://psycholog-praha.cz/kognitivne-behavioralni-terapie>
- <https://www.annasvobodova.cz/15-2/emocni-terapie/>
- <https://obchod.portal.cz/psychologie/racionalne-emocni-behavioralni-psychoterapie-strucny-prehled/#ukazky>
- <http://www.unium.cz/materialy/zcu/fpe/otazky-m12653-p3.html>

DĚKUJI ZA POZORNOST!